

ПОЗИТИВНА МОТИВАЦІЯ ДО ЗАНЯТЬ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК УСПІШНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

POSITIVE MOTIVATION FOR CLASSES AS A SIGNIFICANT FACTOR IN THE SUCCESS OF SCHOOLCHILDREN IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES

На жаль, стан здоров'я сучасних школярів має тенденцію до погіршення. Провівши ретроспективний аналіз літературних джерел, можна окреслити той факт, що більшість патологічних станів дітей можна полегшити, або попередити засобами фізичної культури, адже рухова активність є основоположним фактором підтримання здоров'я, стимулятором розвитку психо-емоційної, інтелектуальної та інших сфер індивіда. Шкільний вік найсприятливішим періодом для формування валеологічного світогляду, мотивування до регулярних занять руховою активністю тощо.

При цьому, принагідно зазначити, що зниження рівня рухової активності може брати початок ще в молодшому шкільному віці, попри те, що мотиваційний компонент до занять фізичними вправами знаходиться досі на високому рівні. Основним чинником такої проблеми є відсутність комплексного підходу та систематичності у процесі роботи із формування мотивації у загальноосвітніх закладах, що спричинене відсутністю методичних підходів щодо вирішення цього питання. У сфері фізичного виховання доволі часто можна спостерігати утилітарні установки стосовно особливостей фізичного розвитку та фізичної підготовленості школярів. У відповідності до психологічної теорії діяльності, її виховний ефект, першочергово, знаходиться в залежності від формування адекватної мотивації щодо включення в дану діяльність індивіда.

Готовність дитини до залучення до фізкультурної діяльності напряму залежить від коректної роботи мотиваційної підсистеми. Проте, необхідно обов'язково врахувати, що фізичне виховання є специфічною сферою, прояв цього є в тому, що інформація після усвідомлення стає певним мотиваційним стимулом для систематичних занять фізичними вправами та використання природних чинників, підтримання такого способу життєдіяльності, що буде сприяти досягненню особистих та загально-соціальних цілей. Одним з основних критеріїв результативності даного процесу є рівень здоров'я та фізичної працездатності школярів, а також їх соціальна дієздатність.

Принагідно зазначити, що мотиваційний аспект та ціннісні орієнтації дітей необхідно розглядати через призму когнітивних, емоційних, поведінкових компонентів, водночас необхідно розуміти той факт, що ціннісні орієнтації це основоположна складова мотиваційної діяльності школярів.

Ключові слова: фізичне виховання, мотивація, школярі, загальноосвітній заклад, заняття.

Unfortunately, the state of health of modern schoolchildren tends to deteriorate. After conducting a retrospective analysis of literary sources, it is possible to outline the fact that most pathological conditions of children can be alleviated or prevented by means of physical culture, because physical activity is a fundamental factor in maintaining health, a stimulator of the development of psycho-emotional, intellectual and other spheres of an individual. School age is the most favorable period for the formation of a valeological worldview, motivation for regular exercise activities, etc. At the same time, it is worth noting that the decrease in the level of motor activity can begin as early as elementary school age, despite the fact that the motivational component for physical exercises is still at a high level. The main factor of this problem is the lack of a comprehensive approach and systematicity in the process of working on the formation of motivation in general educational institutions, which is caused by the lack of methodical approaches to solving this issue. In the field of physical education, one can quite often observe utilitarian attitudes regarding the peculiarities of physical development and physical fitness of schoolchildren. In accordance with the psychological theory of activity, its educational effect primarily depends on the formation of adequate motivation for the inclusion of an individual in this activity.

A child's willingness to engage in physical activity directly depends on the correct functioning of the motivational subsystem. However, it is necessary to take into account that physical education is a specific field, the manifestation of this is that the information after awareness becomes a certain motivational stimulus for systematic physical exercises and the use of natural factors, maintaining such a way of life that will contribute to the achievement of personal and general social goals. One of the main criteria for the effectiveness of this process is the level of health and physical capacity of schoolchildren, as well as their social capacity.

It is worth noting that the motivational aspect and value orientations of children must be considered through the prism of cognitive, emotional, behavioral components, at the same time it is necessary to understand the fact that value orientations are a fundamental component of the motivational activity of schoolchildren.

Key words: physical education, motivation, schoolchildren, secondary school, classes.

УДК 373.3:37.016:796(045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.2.40>

Романенко С.С.,
докт. екон. наук,
доцент кафедри спортивних ігор
Навчально-наукового інституту
фізичної культури, спорту
та реабілітації Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Бандура В.А.,
ст. викладач кафедри спортивних ігор
Навчально-наукового інституту
фізичної культури, спорту
та реабілітації Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Панасюк І.В.,
канд. пед. наук, доцент,
викладач, спеціаліст вищої категорії
Одеського торговельно-економічного
фахового коледжу

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Необхідність більш глибокого аналізу впливу мотиваційних чинників на перебіг освітнього процесу школярів, зокрема на заняттях з фізичного виховання. Формування шляхів до підвищення мотиваційної сфери дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Після ретроспективного аналізу літературної бази, було виокремлено низку науковців, що розглядали у своїх працях питання мотиваційної сфери школярів:

- Міхеєв А.І. розкривав питання утворення інтересу до занять руховою активністю у дітей із

проблемами поведінки. Він виокремив загальні прояви відхилень у їх поведінці (несерйозне ставлення до навчального процесу в школі; замкнутість; впертість; прояви агресії до дорослих; схильність до вживання алкоголю та скоєння крадіжок).

- Войлоков А.М. та Попов В.О. вивчали питання ставлення школярів до занять з фізичного виховання. Після проведення порівнянь особливостей ставлення до різних навчальних дисциплін, Войлоков А.М. розкрив перелік основних провокаторів зниження інтересу учнів старших класів до фізичної культури та виявив вплив цих причин на ставлення школярів до занять фізичними вправами.

- Михайлова Н., Зємсков А., Круцевич Т., Кардяліс К., Ашмарін Б., Москаленко Н. акцентували на тому, що інтерес до занять фізичною активністю – це прояв мотиваційної сфери.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми.

– Проведення більш детального розгляду мотиваційних факторів, для підвищення інтересу школярів до занять фізичними вправами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

- Охарактеризувати чинники впливу на рівень зацікавленості учнів до занять з фізичного виховання.

- Аналіз та узагальнення даних фахової літератури із питань формування мотиваційних та ціннісних орієнтацій у дітей до занять руховою активністю в умовах загальноосвітнього закладу.

- Виявлення факторів, що мають вплив на формування мотивації школярів до занять з фізичного виховання.

- Обґрунтування педагогічних умов, які необхідні для забезпечення якісного формування ціннісних напрямлень, що стануть підґрунтям для підвищення мотивації до занять фізичною активністю, та перевірка їх ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасних реаліях чітко простежується тенденція до поступового зниження рівня рухової активності учнів, що має негативний вплив на показники їх фізичного стану. У зв'язку з цим, все більш актуальними стають питання щодо пошуку шляхів формування, зміцнення та підтримки здоров'я школярів. Особливо важливу роль у процесі оптимізації даної ситуації відіграє збільшення мотивації до занять з фізичного виховання та до застосування засобів фізичної культури у повсякденні [3, с. 68-72].

У найбільш загальному розумінні, поняття мотиву — це те, що формує, стимулює, призводить людину до виконання певної дії. Питання вивчення тих мотивів, що здатні активізувати прагнення учнів до систематичних занять руховою активністю, є важливою педагогічною проблемою фізичного виховання, адже мотиви мають

неабияке значення на поведінкову сферу та стимуляцію активної діяльності, а мотиваційна складова, за дослідженнями науковців, більш динамічна, аніж пізнавальна чи інтелектуальна [5, с. 375].

Одним із основоположних напрямів сучасної концепції фізичної культури є позитивний вплив виховання під час освітнього процесу на підвищення мотивації учнів до занять з фізичного виховання, він спрямований на підвищення рівня фізичної підготовки та удосконалення загального фізичного стану школярів [5, с. 375]

Важливо розуміти, що покращення рівня фізичного стану учнів можливе лише за умови систематизації цільових занять з фізичного виховання. У загальноосвітніх закладах базовими формами таких занять є безпосередньо уроки фізичної культури, різноманітні секції, а також самостійні заняття фізичними вправами вдома. [6. С. 17-23]

Оскільки мотив — це провокатор до дії, вчинку чи реакції, важливо розуміти, що пріоритетними мотивами до систематичних занять фізичною культурою школярів є наступні:

- профілактика захворювань та зміцнення здоров'я;

- удосконалення тілобудови;

- досягнення високих спортивних результатів,

- контактування із друзями та активний відпочинок [5, с. 375].

Для розуміння мотивації учнів у сфері фізичного виховання та виокремлення шляхів її підсилення, необхідно чітко виокремити ті імпульси, що спонукають учнів до своїх учинків та бажань під час аудиторної та позакласної діяльності. Потрібно розуміти, що завжди є ряд спонукань, що формують мотиваційну сферу: ідеали та ціннісні орієнтації, потреби, мотиви, цілі, інтереси тощо. Ці мотиви можуть відігравати різні ролі у загальній картині мотиваційної сфери, адже на різних періодах вікового розвитку вони то більш значимі то незначні, тому розуміння цих мотивів допоможе учителю здійснювати більш диференційований вплив на стимулювання учнів до фізичного самовдосконалення. Початком будь-якої діяльності є наявність певної потреби. Цікаво, що усі ці потреби, навіть біологічні, утворюються при взаємодії дитини із оточуючим середовищем та залежать від низки факторів. Термін «потреба» — це чітка спрямована активність людини, певний психологічний стан, що формує передумови для діяльності. Проте самостійно потреба не визначає характер виконуваних дій, адже може бути задоволена різноманітними предметами і методами. Предмет «задоволення» можна визначити лиш у тому випадку, коли особистість почне діяти. Простежуються певні розбіжності у структурі зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на позитивний чи негативний ріст мотивації до систематичного виконання фізичних

активностей як способу самовдосконалення учнів [1, с. 29-31].

Програми дисципліни фізичного виховання у загальноосвітніх закладах передбачає такі форми організації занять, що мають змогу певною мірою нівелювати наявний дефіцит рухової активності у дітей та гіподинамію, що виникають через доволі насичений освітній процес. Проте в реальних умовах функціонувати може лише одна форма – заняття з фізичного виховання, що проводиться тричі на тиждень. Додатковим компонентом є самостійні заняття фізичними вправами в домашніх умовах чи на вулиці в позаурочний час, що здійснюються «стихійно» у форматі рухових та спортивних ігор [3, с. 68-72].

Такі поняття як потреба, мотив чи інтерес у сфері фізичного виховання характеризуються своїми віковими особливостями та безпосередньо пов'язані із психологічним розвитком, темпераментом, формуванням особистості у соціумі, а також соціально-економічними умовами життєдіяльності конкретної сім'ї [4, с. 22-24].

Висновки. Підсумовуючи все вищезгадане, можна зробити висновок про зниження інтересу та мотиваційної сфери школярів до занять з фізичного виховання та рухової активності із віком. Ефективним методом посилення якісного функціонування системи фізкультурного освітнього середовища, а також фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів усіх вікових категорій є формування відповідної та повноцінної мотивації до занять.

Одним із способів вирішення цього завдання є отримання та засвоєння школярами нових навичок та інформації, завдяки яким школярі здобувають певні знання про фізичне виховання

та рухову активність загалом, що, в свою чергу, може сприяти зміні чи трансформації їх позитивного ставлення до фізкультурно-оздоровчих занять. Принагідно зазначити, що для корекції та активного управління навчально-виховним процесом, якісного впровадження превентивних заходів, утілення новітніх форм та засобів фізичного виховання з метою стрімкого підвищення показника ефективності занять з фізичною культурою та спорту – існує нагальна необхідність мати чітке уявлення про реальний стан вмотивованості, способу життя, стану психоемоційної сфери та кола інтересів школярів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васкан І., Цюпак Ю. Інтерес до фізичного виховання в учнів середнього шкільного віку. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. № 4 (12). Київ. 2010. С. 29-31.
2. Іщенко О.С. Формування мотивації підлітків до занять фізичною культурою в умовах навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи: автореф. дис. на зд. наук. ст. канд. наук з фіз. вих. та спорту. 24.00.02. Київ. 2016. 25 с.
3. Круцевич Т., Іщенко О., Імас Т. Мотивація учнів 6-9 класів до уроків фізичної культури. *Фізичне виховання різних груп населення. Спортивний вісник Придністров'я*. № 2. 2014. С. 68-72.
4. Кунашенко М. Мотиваційні пріоритети до занять фізичною культурою і спортом підлітків 7–9 класів. *Спортивний вісник Придніпров'я*. № 1. 2010. С. 22–24.
5. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів: монографія. Дніпро. 2014. 375 с.
6. Щирба В.А. Проблема формування інтересу та мотивації до занять фізичною культурою старших школярів. *Теорія та методика фізичного виховання*. № 1. Рівне. 2016. С. 17-23.